

Stauffer-vetpot, wanneer gevuld met vet kan men door het deksel naar rechts aan te draaien vers vet in het lager persen.

Taatspot..

Glijlager met bronzen bus of Babbit-laag, oliereservoir bovenaan zorgt voor een constante smering.

Flenslagerblok met smeernippel.

Smeren in een molen is nodig om de wrijving tussen bewegende delen te verminderen, en zo de slijtage van de materialen te beperken. Regelmatig smeren zorgt eveneens voor een soepele, rustige loop.

Molenaars ontwikkelden door de eeuwen heen hun eigen recepten en procedures. Aangezien molens vandaag dikwijls door meerdere molenaars worden bediend is het best om een smeerplan op te maken, eigen aan de specifieke molen.

WAT DOEN?

Smeren van metalen lagers en scharnierpunten met olie of vet, naargelang het type.

Gesloten lagers

Smeren met standaard lagervet, via smeernippels en vetpomp, soms met vetpotjes (type Stauffer). Vet bijpompen of de potjes aandraaien tot er vers vet uit het lager geperst wordt. Overtollig vet met een doek wegvegen. Wanneer het dekseltje van een Stauffer vetpot tot beneden is aangedraaid, dient hij opnieuw met vet gevuld te worden.

Moderne lagers bestaan met kunststof of metalen afdichtingen, voorgevuld met vet. Deze zijn onderhoudsvrij voor hun levensduur.

Taatspotten

Olie verversen. Gebruik minerale transmissie olie met viscositeit SAE 250. Deze dikke olie kruipt minder en smeert goed voor deze toepassing.

Olie verversen betekent niet bijvullen, maar de potjes leegmaken en de lagers reinigen met bvb. mazout. Daarna opnieuw vullen met olie.

Lagerbussen, scharnierpunten

Smeren met minerale motorolie (viscositeit heeft hier minder belang). Deze smeringen worden gedaan met een oliespuitje. Overtollige olie wegvegen met een doek.

Lagers waar het loopvlak uit lagerbrons of Babbit bestaat worden eveneens op deze manier met olie gesmeerd.

Gegrafiteerd vet

Wordt gebruikt waar de metalen lagervlakken groot zijn. Het grafiet vult kleine oneffenheden op in het metaal waardoor de vlakken vlotter schuiven/rollen ten opzichte van elkaar. Metaal op metaal, of metaal op steen. Gebruik geen grafietvet in combinatie met hout. Altijd zorgzaam aanbrengen, bij slordig gebruik wordt de hele omringende zone zwart. Grafiteerd vet kan gebruikt worden bij de rollenwagen, smeren van de pinnesteen en baansteen.

WANNEER / HOE VAAK?

Hoe vaak er gesmeerd dient te worden is sterk afhankelijk van een aantal factoren zoals het type lager, de draaifrequentie..... al dan niet voorzien van een automatisch smeersysteem.

Maak een smeerplan op eigen aan uw specifieke molen.

De volgende tabel geeft een indicatieve frequentie weer.

Gesloten, met vet voorgevulde groefkogellager, onderhoudsvrij.

Bollenreguleur

Stauffer-pot.

Gevulde taatspot.

Overmatig vet op de lager.

WELKE ELEMENTEN?

Alle bewegende metalen delen.

WIE?

- molenaar
- molenbouwer

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- afdrupend vet/olie of overtollig vet/olie. Vet en olie maken donkere vlekken op hout.
- oud vet en stof hebben een schurende werking, verwijder voor het smeren oud vetten of oliën.

Let op:

- neem smerbeurten op in het logboek.
- het geluid van drooglopende lagers. Wanneer een lager piept of schuurt moet men onmiddellijk smeren.
- onderhoudsvrije lagers die schuren of piepen dienen in hun geheel vervangen te worden.
- gebruik steeds hetzelfde type vet voor dezelfde toepassing. De meeste hedendaagse "multi purpose" vetten zijn geschikt, maar hun samenstelling is dikwijls verschillend. Het mengen van verschillende soorten vetten kan chemische reacties veroorzaken waardoor eigenschappen veranderen en schade aan de lager of de as kan optreden. Indien men niet zeker is welk vet er in het verleden werd gebruikt, verwijder dan oud vet en reinig het geheel alvorens met een nieuw vet naar keuze te smeren.
- noteer duidelijk het type en merk dat gebruikt werd voor de toekomstige smerbeurten.
- voor lagers in bewerkingsmechanismes kan gekozen worden voor vet dat geschikt is voor gebruik in voedingsindustrie. Dit type vet bevat geen stoffen die giftig of schadelijk voor de gezondheid kunnen zijn. Laat u hiervoor adviseren door de leverancier.

Verwante onderhoudsfiches:

MEER INFO:

- smeren hout op hout/steen
- [smeerlapperij](#)

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
btw-nr. 0445.321.852
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw

een initiatief van de Vlaamse provincies

